

Standartizuoti testai –

profilaktinių sveikatos tikrinimų atitikmuo švietime

Kokias ataskaitas gauna mokiniai ir jų tėvai, mokytojai, mokyklos?

Praėjusiame „Švietimo panoramos“ numeryje skelbtame straipsnyje minėjome, kad standartizuotais testais kaip vienu iš mokinių pasiekimų vertinimo įrankių Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklos gali pasinaudoti nuo 2012 m. Buvo apžvelgti parengti testai, aptarta jų paskirtis, nurodyta, kas ir kokios informacijos gali gauti, pasinaudoję šiuo įrankiu. Dabar aptarsime ataskaitas, su kuriomis supažindinami testus atlikę mokiniai (ir jų tėvai), mokytojai, mokyklos.

Kurios mokyklos gauna ataskaitas? Ataskaitas gauna:

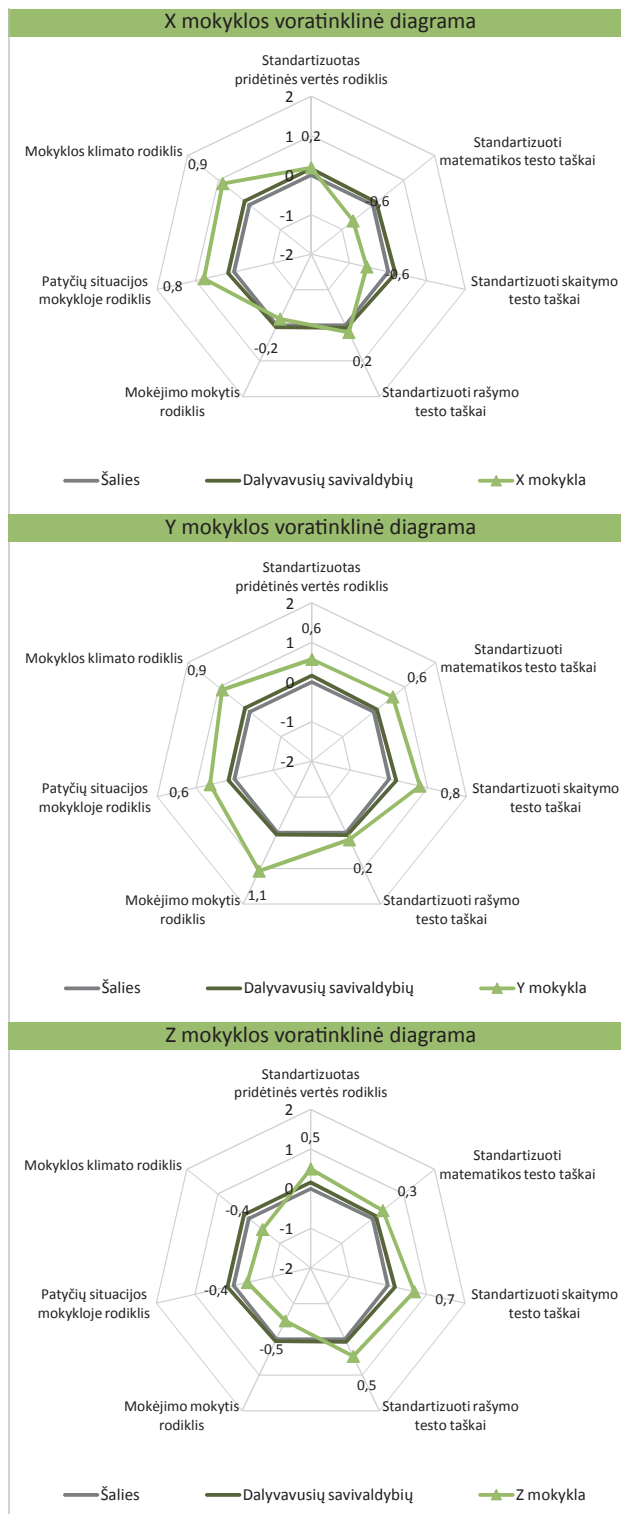
- visos savivaldybių, pateikusių paraiškas Nacionaliniam egzaminų centrui (toliau – NEC), mokyklos;
- visos mokyklos, paraiškas NEC pateikusios savarankiškai.

Paraiškas pateikusių savivaldybių ir mokyklų sąrašas skelbiamas NEC interneto svetainės skyrelyje „Standartizuoti testai“ (www.nec.lt/342/).

Kokios ataskaitos pateikiamos visoms šioms mokykloms? Visoms mokykloms pateikiamos trijų rūšių ataskaitos: **mokinio** (skirta kiekvienam mokiniui ir jo tėvams), **klasės** (skirta tos klasės mokiniams mokantiems mokytojams) ir **mokyklos**. Ataskaitų pavyzdžiai skelbiami NEC interneto svetainės skyrelyje „Standartizuoti testai“ (www.nec.lt/342/).

Kada mokykloms pateikiamos ataskaitos? Ataskaitos pateikiamos po kelių dienų, kai rezultatai suvedami į specialiai parengtas elektronines formas. Mokinių darbai vertinami ir rezultatai suvedami mokyklose (arba savivaldybėse). Praėjusiųjų mokslo metų (2013–2014) patirtis parodė, kad visos mokyklos spėjo įvertinti mokinių testus ir suvesti jų rezultatus dar nepasibaigus mokslo metams. Taigi mokiniai, mokytojai ir mokyklos ataskaitas gavo mokslo metų pabaigoje. Šiais mokslo metais prasidėjęs testavimas rodo, kad mokyklos siekia taip suplanuoti šiuos darbus, kad ataskaitas gautų kuo greičiau ir galėtų su mokiniais jų rezultatus aptarti iki mokslo metų pabaigos.

Kokias dar ataskaitas gali gauti mokyklos ir savivaldybės? Savivaldybės ir mokyklos, siekdamos visapusiškai ir objektyviai įsivertinti savo darbą, teikiamo ugdymo stipriąsias ir silpnąsias sritis, numatyti tikslingas ugdymo tobulinimo priemones, kartu su standartizuotais testais (kuriais vertinami mokinių mokymosi pasiekimai) gali pasinaudoti informacija, surinkta iš mokinių klausimynų. Juose pateikiama mokinių nuomonė apie tam tikrus dalykus, kurie atspindi įvairius ugdymo kokybę lemiančius veiksnius. Sprendimą pasinaudoti klausimynu priima mokykla arba savivaldybė. NEC padeda mokykloms apdoroti klausimynų informaciją ir mokykloms bei savivaldybėms parengia išplėstines ataskaitas. Jose kartu su testų rezultatais pateikiami duomenys apie tokius ugdymo kokybę atspindinčius veiksnius kaip mokyklos sukuriama pridėtinė vertė, mokyklos kultūra, mokinių savijauta mokykloje, mokinių mokėjimas mokyti ir pan. Šie duomenys savivaldybėms ir mokykloms galėtų padėti siekti svarbaus tikslo – visiems savo mokiniams užtikrinti lygias galimybes įgyti kokybišką, jų poreikius ir galimybes atitinkančią ugdymą. Testų rezultatai ir kiti ugdymo aplinką bei kokybę atspindintys rodikliai pateikiami voratinklinėse diagramose. Šios ataskaitos mokykloms ir savivaldybėms pateikiamos maždaug rugsėjo–spalio mėn.

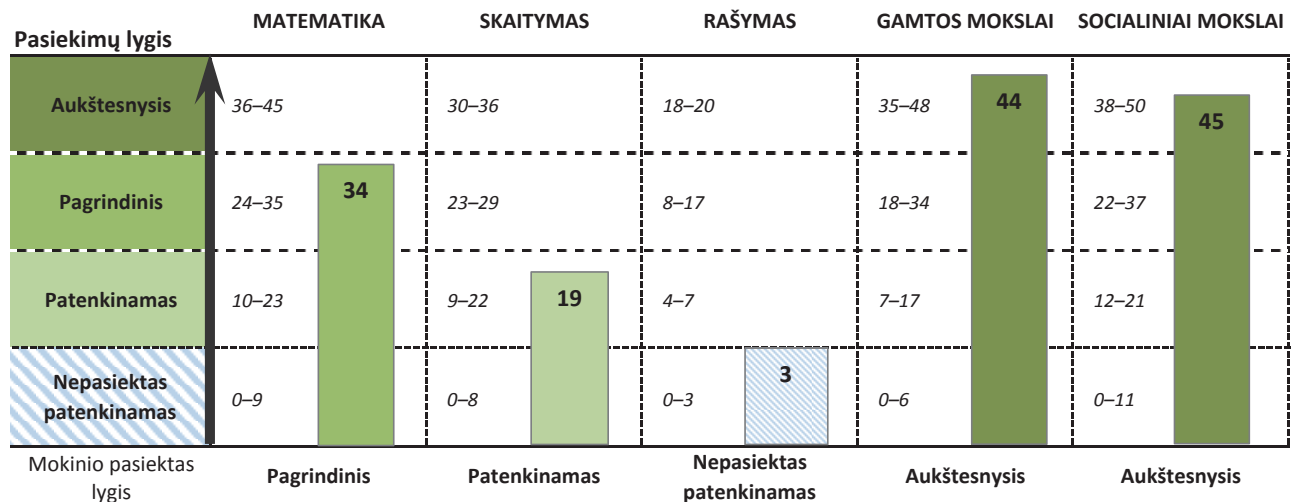
Mokiniui skirta ataskaita

Kiekvienam mokiniui parengiama individuali ataskaita apie jo atliktų standartizuotų testų (toliau – ST) rezultatus. Ši ataskaita padeda mokiniams, tėvams ir mokytojams aptarti vaiko mokymosi pasiekimus: kurio dalyko, kurį pasiekimų lygį jis pasiekė, kokią dalį taškų surinko atskirose dalykų turinio arba kognityvinių gebėjimų srityse. Šiais rezultatais galima naudotis su mokytoju (mokytojais) aptariant svarbius vaiko pasiekimų gerinimo klausimus ir planuojant tolesnį mokymąsi. ST teikia informaciją, kuria vadovaujantis galima spręsti apie mokinio atskirų dalykų mokymosi sėkmę ir tobulintinas sritis. Tačiau šią informaciją reikėtų vertinti atsižvelgiant į mokyklos ir namų aplinkos kontekstą, individualius vaiko poreikius ir galimybes, ugdymo procese atliekamo formuojamojo vertinimo rezultatus, kitas tik mokytojams ir tėvams (ar globėjams) žinomas aplinkybes.

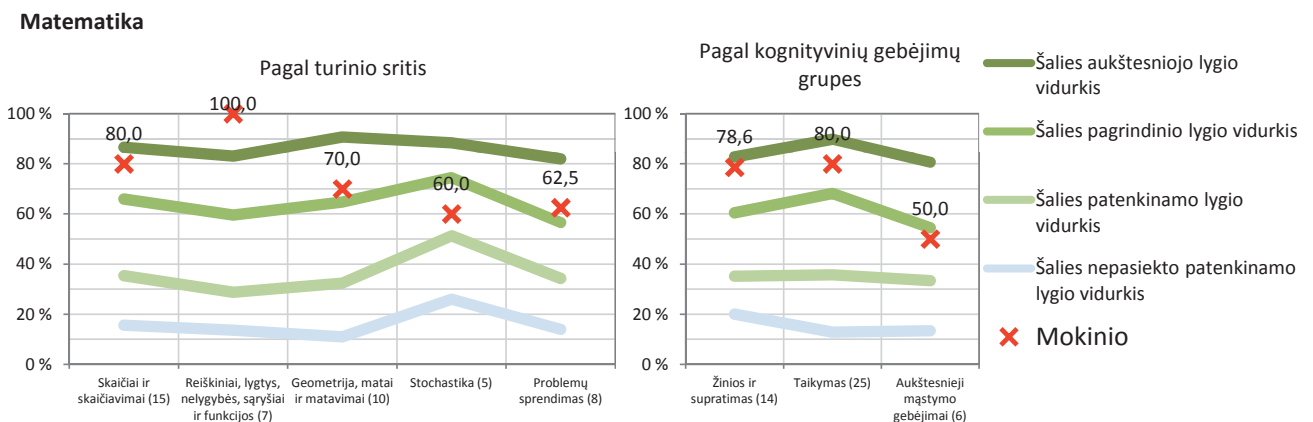
Standartizuoti testai ypatingi tuo, kad jie sudaromi taikant specialius metodus iš standartizuotų (patikrintų, atitinkančių tam tikrus kriterijus) užduočių ir yra skirti matuoti (įvertinti) mokinių mokymosi pasiekimų lygius.

Pirmoje ataskaitos dalyje pateikiami bendrieji visų mokinio atliktų ST rezultatai. Stulpeliais vaizduojama, kurio dalyko kiek taškų šis mokinyk surinko, kurį pasiekimų lygį pasiekė. Diagramoje pateikiami ir kiekvieno dalyko visų galimų surinkti taškų intervalai pagal pasiekimų lygius. Stulpelio aukštis ir jo viršūnėje užrašyti mokinio gauti taškai (lyginant su nurodytu intervalu) atspindi mokinio mokymosi pasiekimus ir netiesiogiai rodo, kiek jis turėtų pasistengti, siekdamas geresnių rezultatų. Kiekvieno dalyko teste yra įvairaus sunkumo užduočių, jomis vertinami skirtingų pasiekimų lygių gebėjimai, todėl gali būti, kad mokinyk atliks ne visas užduotis. Norint detaliau panagrinėti, kurias užduotis mokiniui sekėsi atlikti gerai, o kurios jam buvo sunkesnės, galima pasinaudoti testo charakteristika – lentele, pateikiama kartu su testu (mokykloms ji pateikiama KELTO sistemoje ir paskelbiama NEC interneto svetainėje kartu su standartizuotais testais). Joje nurodyta, kurios testų užduotys yra skirtos patenkinamojo, pagrindinio ar aukštesniojo pasiekimų lygio gebėjimams įvertinti. Taip pat matome, kuriomis užduotimis vertinamos įgytos žinios ar šių žinių taikymas, o kuriomis – aukštesnieji mąstymo gebėjimai. Atskirų užduočių analizė gali padėti detaliau atskleisti mokiniui, iš ko susideda jo pasiekimų lygis.

Mokinio ataskaitoje vaizdžiai pateikiami jo atliktų testų rezultatai pagal testuojamų dalykų turinio sritis (pvz., matemati-

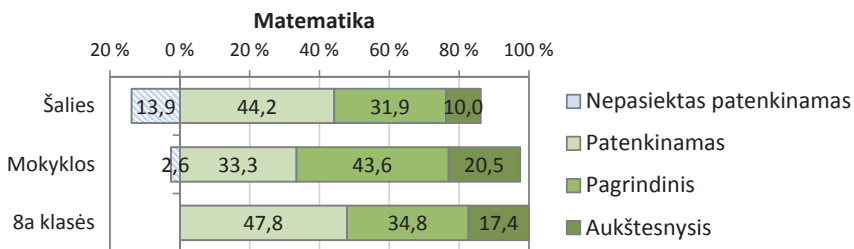

Mokinių surinktų taškų dalis (proc.) pagal atskiras dalyko arba kognityvinių gebėjimų sritis

kos – skaičiavimo, geometrijos, problemų sprendimo ir kt.) arba kognityvinių gebėjimų grupes (žinios ir supratimas, žinių taikymas, aukštesnieji mąstymo gebėjimai). Siekiant palyginti rezultatus, diagramose parodyta, kokią dalį (proc.) atitinkamos srities taškų surinko mokinys ir kokią – kiti skirtingų pasiekimų lygių mokiniai šalyje. Šios diagramos padeda mokiniui įvertinti stipriąsias ir silpnąsias savo mokymosi sritis.

Mokinių pasiskirtymas pagal pasiekimų lygius

Ataskaitoje pateikiama ir lyginamoji informacija, kuria pasinaudojęs mokinys savo atliktų testų rezultatus gali palyginti su kitų šalies atitinkamos klasės mokinių testų rezultatais. Duomenys rodo, kaip pagal pasiekimų lygius pasiskirsto mokyklos ir

klasės, kurioje mokosi mokinys, taip pat šalies bendrojo ugdymo mokyklų 4 arba 8 klasių mokiniai – galima palyginti, kokia procentinė dalis mokinių klasėje, mokykloje ar visoje šalyje mokosi panašiai, o gal geriau ar prasčiau.

Mokyklos ir klasės ataskaitos

Kiekvienai mokyklai parengiamos ataskaitos, kuriose pateikiami apibendrinti tos mokyklos visų atitinkamos klasės (atskirai 4 ir 8 klasės) mokinių atliktų standartizuotų testų rezultatai. Panašios ataskaitos parengiamos ir kiekvienai klasei (atskirai kiekvienai klasei: 4a, 4b, 4c...; 8a, 8b, 8c...). Šios ataskaitos padeda suprasti vertinamų mokomųjų dalykų pasiekimų situaciją visoje mokykloje, atskirose klasėse ir visoje šalyje. ST teikia informaciją, kuria vadovaujantis galima spręsti apie testuojamų dalykų mokymo visoje mokykloje ir atskirose klasėse stiprybes ir tobulintinas sritis. Tačiau vertinant šią informaciją patariama ją susieti su mokyklos kontekstu, ugdymo procese atliekamo formuojamojo vertinimo rezultatais ir pan.

Mokyklai (ir klasei) skirtų ataskaitų pradžioje pateikiami mokinių visų atliktų ST vidutiniai rezultatai (surinktų taškų vidurkis procentais) ir informacija apie rezultatų pasiskirstymą pagal mokymosi pasiekimų lygius. Šie rezultatai lyginami su apibendrintais šalies mokyklų rezultatais.

Mokyklos ataskaitoje ST rezultatai pateikiami dvejopai – vienu atveju įtraukiant visų ST atlikusių mokinių rezultatus, kitu atveju – mokyklos rezultatas apskaičiuojamas atėmus mokinių, kurie mokosi pagal pritaikytą arba individualizuotą ugdymo programą (jeigu tokie mokiniai taip pat atliko ST), rezultatus.

Mokyklos ataskaitoje pateikiamas ir mokyklos vidutinių rezultatų palyginimas su šalies skirtingose vietovėse (pagal urbani-

zacijos lygį) esančių mokyklų ir skirtingų tipų mokyklų mokinių ST rezultatais (lyginant surinktų taškų vidurkį procentais).

Dar vienas rezultatų pateikimo aspektas – mergaičių ir berniukų ST rezultatai. Mokyklai pateikiami mergaičių ir berniukų surinktų taškų vidurkiai procentais, taip pat rezultatai pagal pasiekimų lygmenis.

Mokyklos (ir klasės), kaip ir mokinio, ataskaitose pateikiami duomenys pagal testuojamų dalykų turinio sritis (pvz., matematikos – skaičiavimo, geometrijos, problemų sprendimo ir kt.) arba kognityvinių gebėjimų grupes (žinios ir supratimas, žinių taikymas, aukštesnieji mąstymo gebėjimai). Kad būtų galima palyginti rezultatus, diagramose parodyta, kokią dalį (proc.) atitinkamos srities taškų vidutiniškai surinko šios mokyklos (klasės) mokiniai ir kokią – kiti skirtingų pasiekimų lygių mokiniai šalyje. Šios diagramos leidžia įvertinti mokyklos ir mokytojų darbo stipriąsias ir tobulintinas sritis. Diagramose šalia dalyko turinio sričių ir gebėjimų grupių pavadinimų nurodytas maksimalus tos srities galimų surinkti taškų skaičius. Informacija, kuriomis konkrečiomis testo užduotimis vertinamas vienas ar kitas gebėjimas, yra nurodyta testo charakteristikoje, pateikiamoje kartu su testu (mokykloms ji pateikiama KELTO sistemoje). Mokyklai ir mokytojams ši informacija naudinga atliekant gilesnę rezultatų analizę, išskiriant užduočių, kurias atlikti jų mokiniams sekasi gerai ir prie kurių reikėtų ilgiau padirbėti, grupes.

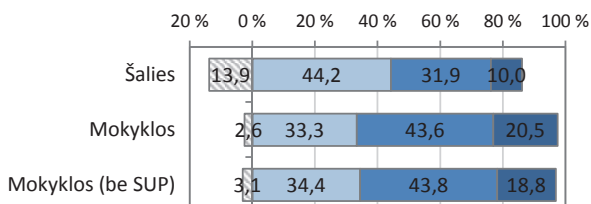
Testų charakteristikos kartu su pačiu testu gali būti panaudotos kaip vertinga metodinė medžiaga atliekant „antrinę“ rezultatų analizę. Pavyzdžiui, pasirinkę tik aukštesniuosis mąstymo gebėjimus vertinančias užduotis iš visų dalykų testų, mokytojai gali nagrinėti tiek šių užduočių rezultatus, tiek pačias užduotis

Mokinių pasiskirtymas pagal pasiekimų lygius

■ Nepasiektas patenkinamas ■ Patenkinamas ■ Pagrindinis ■ Aukštesnysis

Matematika

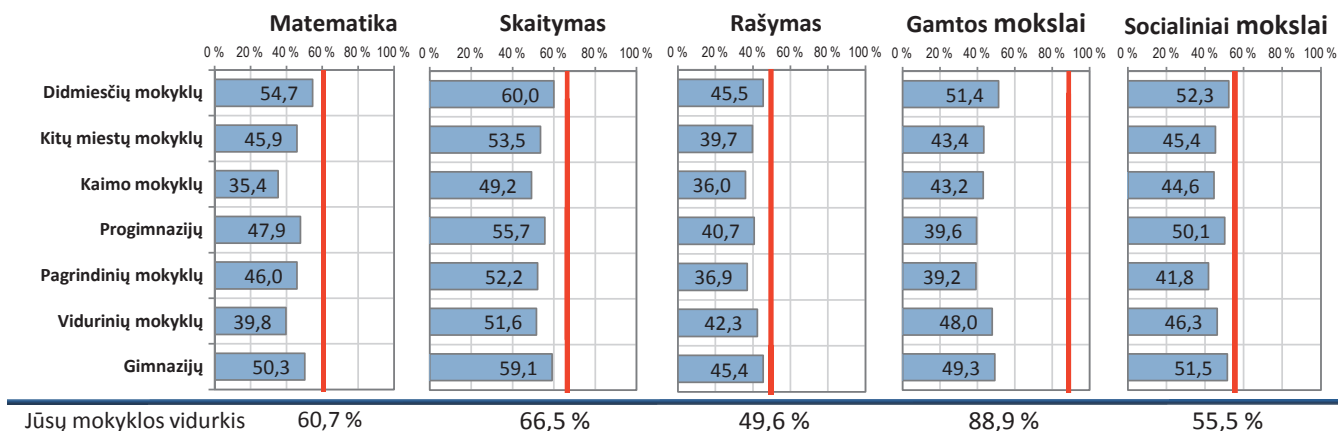
	Mokinių sk.	Proc.
Nepasiektas patenkinamas	1	2,6
Patenkinamas	13	33,3
Pagrindinis	17	43,6
Aukštesnysis	8	20,5

Skirtingų vietovių ir mokyklų tipų mokinių pasiekimų palyginimas

Vidutiniškai surinktų taškų dalis (proc.)

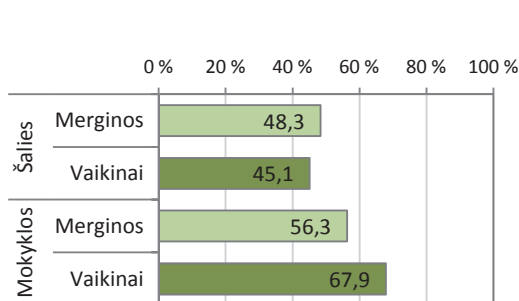
Jūsų mokyklos pasiekimai pažymėti vertikalia linija

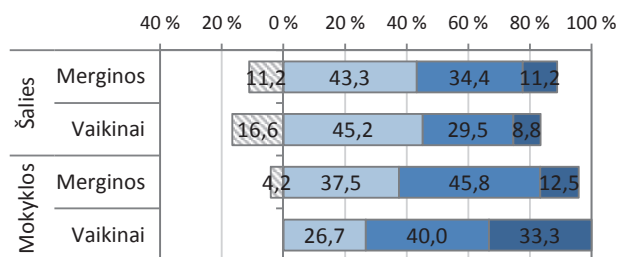
Mokinių pasiekimų analizė pagal lytį

Vidutiniškai surinktų taškų dalis (proc.)

Pasiskirtymas pagal pasiekimų lygius (proc.)

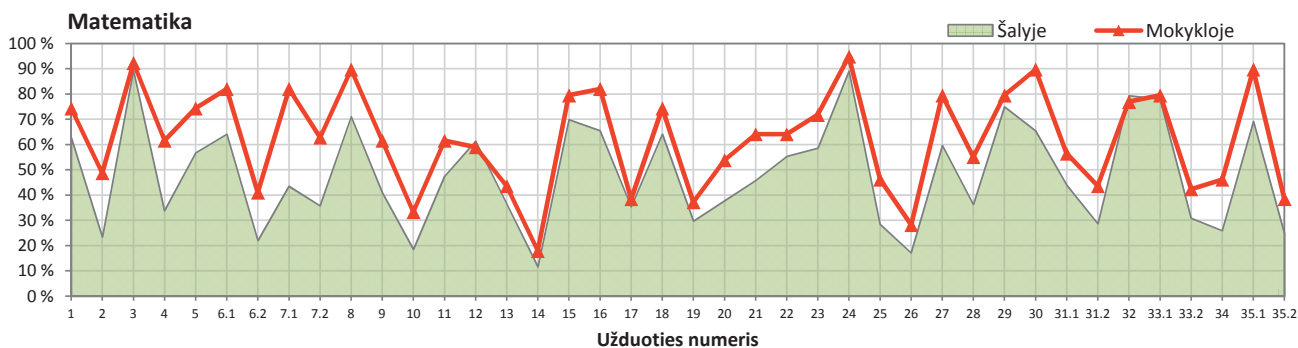
Matematika

■ Nepasiektas patenkinamas ■ Patenkinamas ■ Pagrindinis ■ Aukštesnysis

Atskirų užduočių pasiekimų (užduočių sunkumo) analizė

Teisingai užduotį atlikusių mokinių dalis (proc.)

kaip pavyzdžius. Labai svarbu, kad mokytojai gali pasinaudoti ST rezultatais bendradarbiaudami ir aptardami itin aktualius mąstymo gebėjimų ugdymo klausimus ir susitarti dėl svarbių ugdymo turinio integravimo aspektų.

Paskutinėje ataskaitos mokyklai (klasei) dalyje pateikiami duomenys, reikalingi išsamesnei visų testų atskirų užduočių ir klausimų analizei. Diagramų forma padeda suprasti, kokio sunkumo užduotys buvo pateiktos testuose, pamatyti, ar jų mokyklos atskirų užduočių rezultatai panašūs į kitų šalies mo-

kyklų rezultatus. Galbūt kai kurias užduotis mokyklos (klases) mokiniai atlieka daug geriau, o kitas įveikti jiems sekasi sunkiau nei kitiems šalies mokiniams. Kiekvieno dalyko teste yra įvairaus sunkumo užduočių, todėl suprantama, kad rezultatai bus skirtingi. Užduoties sunkumas čia parodo ir tai, kad ji gali būti skirta aukštesnįjį pasiekimų lygį pasiekusiam mokiniui, tad natūralu, kad ne visi ją atliks.

Nacionalinio egzaminų centro inf.